

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-344-4-78>

УДК 332.83

СЕМЕНОВ Назар

Волинський національний університет імені Лесі Українки

<https://orcid.org/0009-0007-5078-2417>

ІНКЛЮЗИВНА ЖИТЛОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ДОСТУПУ НАСЕЛЕННЯ ДО СОЦІАЛЬНОГО ЖИТЛА

У статті досліджена роль інклюзивної житлової політики як інструменту забезпечення соціальним житлом населення України. Визначено, що рівний та справедливий доступ до соціального житла є ключовим механізмом соціального захисту населення. За результатами дослідження запропоновано додаткові принципи інклюзивної житлової політики, які можуть стати корисними для подальшого удосконалення нормативно-правового і організаційного забезпечення населення соціальним житлом: принцип декомерціалізації, публічності громадського контролю, якості і стандарти, стійкості та екологічності, декомодифікація, захисту прав орендарів. Обґрунтовано необхідність досягнення балансу інтересів усіх стейкхолдерів: держави, бенефіціарів. Інклюзивна житлова політика, заснована на запропонованих принципах, орієнтована на подолання житлової кризи, зменшення бідності та досягненню соціальної стабільності. Напрями подальших досліджень включатимуть розробку механізмів інклюзивного соціального житлового забезпечення в Україні з урахуванням специфіки її сучасного розвитку та провідного європейського досвіду.

Ключові слова: житло, соціальна політика, захист населення, житлова нерухомість, доступність, соціально вразливі категорії населення.

SEMENOV Nazar

Lesya Ukrainka Volyn National University

INCLUSIVE HOUSING POLICY AS A TOOL FOR INCREASING POPULATION ACCESS TO SOCIAL HOUSING

The article examines the role of inclusive housing policy as a tool for providing social housing to Ukraine's population, with an emphasis on the period of full-scale war and its consequences.

The primary outcome of this work is the development of methodological principles for creating an inclusive housing policy, informed by an analysis of the scientific and theoretical aspects of social housing, as well as its legal, economic, and social characteristics.

The primary issue in modern housing provision in Ukraine is the acute shortage of affordable housing, resulting from the destruction of infrastructure, mass population displacement, outdated housing stock, and uneven resource allocation. Equal and fair access to social housing is a key mechanism for social protection of the population. The article presents a brief overview of domestic and international experience in defining the essence of social housing, reveals the differences between the concepts of "social housing" and "affordable housing", as well as the criteria for providing such housing (income, IDP status, social needs). The study's results suggest additional principles for inclusive housing policy that further improve the regulatory, legal, and organizational provision of social housing to the population. Among these are the principles of decommercialization, public control, quality and standards, sustainability, environmental friendliness, decommodification, and protection of tenants' rights.

The need to achieve a balance of interests among all stakeholders is substantiated, including the state, beneficiaries (IDPs, orphans, and low-income families), service providers, and the public. The connection between social housing and sustainable development, social integration, and the realization of human rights (in accordance with the UN's 2030 Goals) is emphasized. An inclusive housing policy based on the proposed principles will contribute to overcoming the housing crisis, reducing poverty, and achieving social stability. Areas of further research will include the development of mechanisms for inclusive social housing provision in Ukraine, considering the country's specific modern development and leading European experiences.

Keywords: housing, social policy, population protection, residential real estate, accessibility, socially vulnerable categories of the population.

Стаття надійшла до редакції / Received 19.07.2025

Прийнята до друку / Accepted 22.08.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Проблема забезпеченості населення житлом – традиційно поставала однією з найбільш значимих і актуальних серед комплексу соціально-економічних питань, що визначають рівень добробуту населення, якості життя, опосередковують демографічну ситуацію та стабільність у суспільстві. Житло є базовою потребою кожної людини. Забезпеченість житлом формує передумови для скорочення бідності населення, розширення доступу до житла стимулює економічне зростання і економічний розвиток у країнах.

В Україні проблема житлового забезпечення, традиційно, поставала однією з найбільш гострих у спектрі питань соціальних умов життя і соціальної політики держави. Недостатня кількість доступного житла (особливо у великих містах із високим рівнем урбанізації та темпами росту населення), висока частка застарілого житлового фонду, нерівномірність забезпеченості житлом в розрізі різних регіонів і населених пунктів вже протягом багатьох років вимагають комплексного підходу та дієвих механізмів для їх розв'язання. Комплексні рішення мають бути спрямовані на забезпечення законодавчих реформ, фінансову

підтримку, соціальну допомогу та ефективне управління. Без системних змін проблемна ситуація із забезпеченням житлом українців залишатиметься критичною, особливо для вразливих груп населення.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проблема житлового забезпечення населення традиційно поставала однією з найбільш гострих і актуальних для України. Вирішенню даного завдання присвячено значна кількість наукових праць відомих науковців, якими напрацьовано потужний науково-теоретичний і методичний базис управління житловим забезпеченням. Серед них слід відмітити вагомі наукові розробки таких вчених, як: Богданенко А.І., Васильців Т.Г., Дубина М.В., Ігнатенко М.М., Ілляшенко К., Каховська О.В., Малік М.Й., Мармуль Л.О., Онегіна В.М., Роговий А.В., Рудковський О.В. та інші. Незважаючи на наявні розробки і рекомендації, актуальність даної проблеми залишається досить високою та доповнюється труднощами, зумовленими наслідками військово-політичного конфлікту на території країни, що потребує продовження наукових досліджень у даному напрямку.

Відповідно до Закону України «Про житловий фонд соціального призначення» «... соціальне житло - житло всіх форм власності (крім соціальних гуртожитків) із житлового фонду соціального призначення, що безоплатно надається громадянам України, які потребують соціального захисту, на підставі договору найму на певний строк». [1].

В.В. Козик і Л.І. Данчак дану категорію трактують з позицій джерел фінансового забезпечення його створення (будівництва, оренди тощо), якими виступають загальнодержавні або місцеві фінансові ресурси. Серед ключових характеристик науковці виділяють безкоштовне надання, відсутність можливості привласнення та отримання доходів від його використання [2, с. 171].

Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) соціальне житло визначає з позицій оренди житлових об'єктів, що мають цільовий характер розподілу і використання та надаються за цінами, які є нижчими а середньоринкові [3].

У науковій літературі та практичній діяльності часто мають місце певні колізії із застосуванням двох термінів: «соціальне житло» та «доступне житло». Дефініція «доступне житло уперше набула офіційного тлумачення у Указі Президента України «Про заходи щодо будівництва доступного житла в Україні та поліпшення забезпечення громадян житлом» у контексті недорогого житла, яке можуть собі дозволити придбати особи з низьким рівнем доходів. Крім того, специфічними ознаками доступного житла у Законі були визначені: надання державної фінансової допомоги придбачам, прозорі конкурсні засади вибору будівельників (посередників) житлових об'єктів, низька вартість будівництва, доповнення житлових об'єктів необхідними інфраструктурними елементами. [4, с. 136]. Богданенко А.І. доступним житлом називає житлові об'єкти, які будуються за активної участі держави та на основі використання різноманітних інструментів державної фінансової підтримки [5, с. 48].

У зарубіжній практиці соціальне житло науковці розглядають як загальний термін, який узагальнює оренду житла за участю соціальних орендодавців [6, 387]. Соціальне житло розуміється як коротко- та довгострокове житло, яке субсидується державою. Ханссон А. і Лундгрєн В. визначають сутність соціального житла через його системний характер і наголошують на виключній ознаці його надання групі домогосподарств із обмеженими фінансовими можливостями за допомогою розподілу та субсидій [7]. Кембриджський словник трактує зміст соціального житла як «... будинки і квартири, що перебувають у власності органів місцевого самоврядування або інших неприбуткових організацій і здаються в оренду малозабезпеченим громадянам». [8]. За сучасних умов в Україні потреба у соціальному житлі постійно збільшується, що потребує удосконалення існуючих підходів до управління соціально-житловим забезпеченням населення країни.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є доповнення методичних засад формування інклюзивної житлової політики на основі науково-теоретичних аспектів розширення доступності і масштабності соціального житла для населення України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Після початку військового конфлікту проблема житлового забезпечення населення Україна набула виключного значення та національного пріоритету. Війна спричинила масове руйнування житлової інфраструктури, що призвело до гуманітарної кризи та гострого дефіциту житла. Мільйони українців вимушені були змінити місце постійного проживання та, фактично, залишились без власного житла. Це ще більше поглибило існуючу проблему житлового забезпечення та визначило необхідність регулювання ринку житлової нерухомості із акцентами підвищеного соціального захисту та підтримки населення.

В умовах війни, економічної нестабільності, масового переміщення людей та необхідності соціальної підтримки значної частини населення країни одним з варіантів розв'язання проблеми житлового забезпечення мешканців постає соціальне житло.

Термін «соціальне житло» у вітчизняній та світовій практиці застосовують як синонім дефініції «доступне житло» або «житло для соціально незахищених категорій населення». Соціальне житло є відносно

доступним, знаходиться під контролем суспільства та виконує важливу функцію соціального захисту населення.

Соціальне житло може існувати у різних форматах і формах власності. Воно може належати державним організаціям, житловим або некомерційним організаціям, орієнтованим на виконання місії, і займатися орендарями або домовласниками. Соціальне житло, призначене, переважно, для цілей оренди, може мати приватний характер і належність. Об'єкти соціальних житлових приміщень включають державне житло, громадські земельні ділянки, нове будівництво, існуюче доступне житло та переобладнання поточного житла за справедливою ціною, а їх кількість і якість мають відповідати масштабу житлової проблеми.

У концептуальній площині управління категорія «соціальне житло» є досить багатогранною і складною, оскільки враховує декілька принципово важливих для держави, суспільства, бізнес-суб'єктів та населення положень. Як наукова категорія, соціальне житло є важливим інструментом політичної діяльності та відповідальності органів влади, має чіткі правові рамки і стандарти, слугує орієнтиром для визначення орієнтирів просторого розвитку адміністративних територій країни. З позицій соціально-економічного значення роль соціального житла є виключним, як інструменту регулювання ринку житлової нерухомості, соціального захисту населення із врахуванням теперішніх і майбутніх інтересів суспільства (рис. 1.)

Концептуальні засади соціального житла призводять до розуміння його значимості, як інструменту реалізації соціальної політики держави, спрямованої на забезпечення доступним житлом вразливих груп людей, що підвищує загальний рівень якості життя і добробуту населення країни.

Соціальне житло є важливою складовою державної соціальної політики, оскільки має тісний зв'язок із демографічними та міграційними процесами, захистом соціально вразливих категорій населення та людей з інклюзивними особистими потребами, із скороченням бідності, соціальною інтеграцією та розвитком спільнот. За останні роки із появою та набуттям поширення глобальної концепції сталого розвитку політика забезпечення соціальним житлом населення стала активно розглядатись в контексті проблем подолання нерівності і несправедливості у суспільстві [9, с. 511].

Соціальне житло призначене для найбільш вразливих верств населення, які не мають можливості придбати житло самостійно. Отримання такого житла потребує офіційного підтвердження статусу та відповідності сукупності критеріїв. Зарубіжний досвід надання соціального житла населенню ґрунтується на застосуванні таких ключових груп критеріїв: цільова група отримувачів об'єктів соціального житлового будівництва, строк надання житла у користування, тип провайдера (постачальник соціального житла), наявність субсидій, можливості і ступень втручання громадськості (держави) [7]. У багатьох європейських країнах визначальним критерієм соціального житла постають рівень доходу та індивідуальні характеристики осіб, які прагнуть його отримання (вік, стать, особливі фізичні характеристики тощо) [10, с. 21].

Ключовими критеріями соціального житла, представленими у Законі України «Про житловий фонд соціального призначення», постають наступні: 1) вартість (ціна) об'єкту житлової нерухомості; 2) наявність ознак, що підтверджують право особи на отримання соціального житла (потребують соціального захисту) – наявність /відсутність власного житла, співвідношення розміру середньорічного доходу до вартості найму житла та діючої величини прожиткового мінімуму; 3) наявність статусу внутрішньо переміщеної особи. Доповнення до переліку категорій, які мають право на отримання соціального житла також вносить Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» [11]. Українські громадські організації у якості ключових виділяють економічні і часові критерії соціального житла [12]. Рішення щодо надання соціального житла відповідно до даних критеріїв приймаються на підставі рішення місцевих органів самоврядування.

Сучасна концепція соціального житла заснована на розумінні того, що житло є основним правом людини, а не просто товаром. Концептуально, доступ до безпечного і надійного житла є необхідний для благополуччя і суспільної стабільності у країні.

У 2006 році Європейська Економічна Комісія ООН розробила Керівні Принципи щодо соціального житла, які включають стандарти якості житла та архітектурні стандарти, стандарти у сфері охорони здоров'я, екологічність, та вільну конкуренцію серед забудовників. Наразі доступ до доступного, гідного, стійкого, інклюзивного та тривалого житла Єврокомісія розцінює як соціальну потребу, так і соціальне право людей: це один із 20 основних принципів Стовпа соціального права ЄС відповідно до Повідомлення дня ООН у сфері стійкого розвитку на період до 2030 року (ціль розвитку 11) та відповідно до Женевської Хартії ООН про стале житло та Хартії основних прав Європейського Союзу [13].

Новий законопроект «Про основні засади житлової політики» [14] якісно відрізняється від попередніх законодавчих актів та передбачає врахування інклюзивних засад вирішення національної житлової проблеми. Ці засади ґрунтуються на сукупності принципів подальшої реалізації житлово-соціальної політики та ставлять за генеральну мету створення сприятливих умов для реалізації прав людини на житло.

Повністю погоджуючись та підтримуючи ці ініціативи Асоціації міст України, у контексті подальшого удосконалення концептуальних і прикладних засад реалізації інклюзивної житлової політики в Україні вважаємо доцільним доповнити перелік основних принципів, викладених у Проекті Закону (рис. 2).

Рис. 1. Концептуальні засади дослідження категорій «соціальне житло»

Джерело: складено автором

Серед запропонованих принципів подальшого удосконалення житлової політики України із акцентом на її соціальний характер та інклюзивність, як головну ознаку та стратегічний пріоритет, вважаємо доцільним внести:

1) принцип декомерціалізації – принцип, який передбачає захист соціального житла від інвесторів, яка прагнуть максимізації прибутків та формують передумови спекулятизації ринку соціальної житлової нерухомості. Перепродаж об'єктів такої нерухомості не має відбуватись з метою отримання прибутку.

2) Постійний та системний контроль громадських спільнот - організація та здійснення всіх операцій із об'єктами соціального житла таким чином, щоб інформація була доступною і прозорою для мешканців, територіальних громадських спільнот та суспільства у цілому. Принцип залучення передбачає безпосередню участь у процесах прийняття управлінських рішень щодо соціального житла фактичних та потенційних мешканців.

3) Якість і стандарти - соціальне житло має проектуватись, будуватись та обслуговуватись відповідно до гідних стандартів, гарантуючи жителям проживання в безпечних, здорових і легко керованих будинках.

4) Принцип стійкості та екологічності – передбачає використання сучасних «зелених» методів будівництва і реконструкції житлових приміщень, будівництво об'єктів соціального житла із врахуванням вимог енергоефективності, підвищення рівня стійкості житлових будівель до стихійних лих.

5) Принцип декомодифікації – пов'язаний із концептуальними засадами власності на земельні ділянки на яких будується соціальне житло. Декомодифікація землі та житлових об'єктів означає створення житла для людей. Зокрема, вона передбачає вилучення земельних ділянок та житлових об'єктів, на яких вони розташовані зі спекулятивного ринку. Декомодифікація житла є неодмінною передумовою для того, щоб соціальне житло відповідало принципу доступності та справедливості.

6) Захист орендарів – передбачає аргументоване та вагоме обґрунтування причин виселення мешканців соціального житла, надання можливостей орендарям та громадським організаціям захищати свої інтереси, створення житлових і комунально-побутових умов, що відповідають загальній практиці. Також принцип передбачає право орендарів соціального житла на організацію різноформатних колективних дій, які підвищують ефективність захисту власних інтересів (створення та участь у спілках орендарів тощо).

Рис. 2. Принципи інклюзивної житлової політики на засадах використання соціального житла

Джерело: доповнено автором на основі: [14]

Житлова політика у межах політики соціального захисту має забезпечувати реалізацію інтересів всіх стейкхолдерів та учасників процесів забезпечення житлом окремих категорій населення. Серед них: бенефіціари (особи - отримувачі соціального житла), постачальники послуг (будівельні компанії, посередники, замовники та розпорядники об'єктів соціальної житлової нерухомості), держава та суспільство у цілому. Ключові аспекти соціального житла у площині балансу інтересів всіх стейкхолдерів проявляються через аспекти прав власності користувачів, характеру взаємодії постачальників житла, можливостей повного задоволення попиту з боку всіх категорій населення та механізми фінансування і розподілу соціального житла (рис.). За такого підходу житлова політика держави може розглядатись як інклюзивна, оскільки спрямована на досягнення балансу інтересів всіх учасників процесів забезпечення населення соціальним житлом.

Сильна, соціально орієнтована і інклюзивна житлова політика, яка ставить безпеку та доступність на перше місце, може скоротити бездомність, знизити рівень злочинності та покращити результати громадської

охорони здоров'я. Виступаючи за зміни політики як на місцевому, так і глобальному рівні, громадяни можуть відігравати важливу роль у сприянні створенню більш безпечних та здорових спільнот.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Проблема житлового забезпечення населення України на тлі війни набуває нового значення та актуалізує потребу у збільшенні масштабів соціального житла. Короткий огляд наукової літератури показав, що соціальне житло може розглядатись з позицій академічного методичного підходу до її вивчення та як ключова соціально-економічна категорія сучасного суспільства. За сучасних умов соціальне житло виступає як важливий інструмент державної соціальної політики, яка має носити інклюзивний характер. Основними принципами інклюзивної житлової політики України відповідно до проекту Закону України «Про основні засади житлової політики» є доступність, безбережність, прозорість, недоторканість житла, рівність доступу, соціальна інтеграція мешканців та ін. Їх сукупність доцільно доповнити принципами декоммерціалізації житла, розширення публічного громадського контролю, якості, стійкості і екологічності, декомодифікації та захисту прав орендарів.

Інклюзивність житлової політики має сприяти реалізації інтересів всіх стейкхолдерів та учасників процесів забезпечення житлом найбільш соціально вразливих категорій населення України (ВПО, люди з обмеженими фізичними можливостями, діти-сироти, люди похилого віку, молоді сім'ї тощо). Таким чином, інклюзивна житлова політика на основі розширення доступності і масштабності соціального житла для українців, сприятиме стабілізації соціально-економічних умов та покращення якості життя населення країни.

Література

1. Про житловий фонд соціального призначення: Закон України № 3334-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3334-15#Text>
2. Козик В.В., Данчак Л.І. Соціальне та доступне житло: проблеми формування та фінансування. *Регіональна економіка*. 2009. №3. С. 169-174.
3. Policies to promote access to good-quality affordable housing in OECD countries / Salvi del Pero, A. et al.//OECD Social, Employment and Migration Working Papers. 2016. № 176. OECD Publishing, Paris. URL:<https://dx.doi.org/10.1787/5jm3p5gl4djd-en>.
4. Рудаков Д.І. Поняття «житла», «соціального житла» та «доступного житла» за цивільним законодавством України. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 2. С. 134-138
5. Богданенко А.І. Основні поняття та визначення державного регулювання інвестиційними процесами у сфері будівництва соціального житла. *Науковий вісник: Державне управління*. № 2(4). 2020. С. 45-51.
6. Kromhout S., M. van Ham. Social Housing: Allocation. *International Encyclopedia of Housing and Home*. 2012. P. 384-388.
7. Hansson A., Lundgren B. Defining Social Housing: A Discussion on the Suitable Criteria. *Housing, Theory and Society*. 2019. Vol. 36. Issue 2. URL: <https://doi.org/10.1080/14036096.2018.1459826>
8. Meaning of social housing in English. social housing. URL:<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/social-housing>
9. Mammadova F., Fatahova N., Mammadov Sh., Gasimov R. Governmental management of social housing as an element of state social policy: Bibliometric analysis. *Problems and Perspectives in Management*. 2024. 22(2):502-517.
10. Роговий А. Забезпечення соціальним житлом як складова житлової політики України в умовах євроінтеграції. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. № 1(33). С. 15-25.
11. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13.01.2005 № 2342-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text>
12. Левицький Д. Звіт «Рекомендації для органів влади щодо формування фонду соціального житла» підготовано протягом лютого 2024 року в рамках проекту «Житло для життя: комплексні рішення для внутрішньо переміщених осіб (ВПО)». 2024. URL:<https://rehouse.org.ua/en/counsellor/zvit-rekomendatsiyi-dlya-orhaniv-vlady-shchodo-formuvannya-fondu-sotsialnoho-zhytla>
13. Pezzani M. Social housing in the EU - decent, sustainable and affordable. URL: <https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/press-summaries/social-housing-eu-decent-sustainable-and-affordable>
14. Про основні засади житлової політики: Проект Закону України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/ji12173a?an=2>

References

1. Pro zhytlovyi fond sotsialnoho pryznachennia: Zakon Ukrainy № 3334-IV. [On social housing: Law of Ukraine] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3334-15#Text>

-
2. Kozyk, V.V., Danchak, L.I. (2009). Sotsialne ta dostupne zhytlo: problemy formuvannya ta finansuvannya. [Social and affordable housing: problems of formation and financing]. *Rehionalna ekonomika*, 3, 169-174.
 3. Policies to promote access to good-quality affordable housing in OECD countries / Salvi del Pero, A. et al.//OECD Social, Employment and Migration Working Papers. 2016. № 176. OECD Publishing, Paris. URL:<https://dx.doi.org/10.1787/5jm3p5gl4djd-en>.
 4. Rudakov, D.I. (2023). Poniattia «zhytla», «sotsialnoho zhytla» ta «dostupnoho zhytla» za tsyvilnym zakonodavstvom Ukrainy. [The concepts of "housing", "social housing" and "affordable housing" under the civil legislation of Ukraine]. *Elektronne naukove vydannia «Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, 2, 134-138.
 5. Bohdanenko, A.I. (2020). Osnovni poniattia ta vyznachennia derzhavnogo rehuliuвання investytsiinymy protsesamy u sferi budivnytstva sotsialnoho zhytla. [Basic concepts and definitions of state regulation of investment processes in the field of social housing construction]. *Naukovyi visnyk: Derzhavne upravlinnia*, 2(4), 45-51.
 6. Kromhout, S., M. van Ham. (2012). Social Housing: Allocation. *International Encyclopedia of Housing and Home*, 384-388.
 7. Hansson, A., Lundgren, B. (2019). Defining Social Housing: A Discussion on the Suitable Criteria. *Housing, Theory and Society*, 36, 2. URL: <https://doi.org/10.1080/14036096.2018.1459826>
 8. Meaning of social housing in English. social housing. URL:<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/social-housing>
 9. Mammadova F., Fatahova, N., Mammadov, Sh., Gasimov, R. (2024). Governmental management of social housing as an element of state social policy: Bibliometric analysis. *Problems and Perspectives in Management*, 22(2):502-517.
 10. Rohovyi, A. (2023). Zabezpechennia sotsialnym zhytлом yak skladova zhytlovoi polityky Ukrainy v umovakh yevrointegratsii. [Provision of social housing as a component of the housing policy of Ukraine in the context of European integration]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, (33), 15-25.
 11. Pro zabezpechennia orhanizatsiino-pravovykh umov sotsialnoho zakhystu diteisyrir ta ditei, pozbavlenykh batkivskoho pikluvannya: Zakon Ukrainy vid 13.01.2005 № 2342-IV. [On ensuring organizational and legal conditions for social protection of orphans and children deprived of parental care: Law of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text>
 12. Levytskyi, D. (2024). Zvit «Rekomendatsii dlia orhaniv vlady shchodo formuvannya fondu sotsialnoho zhytla» pidhotovano protiahom liutoho 2024 roku v ramkakh proiektu «Zhytlo dlia zhyttia: kompleksni rishennia dlia vnutrishno peremishchenykh osib (VPO)». The report "Recommendations for authorities on the formation of a social housing fund" was prepared in February 2024 within the framework of the project "Housing for life: comprehensive solutions for internally displaced persons (IDPs)". URL:<https://rehouse.org.ua/en/counsellor/zvit-rekomendatsiyi-dlya-orhaniv-vlady-shchodo-formuvannya-fondu-sotsialnoho-zhytla>
 13. Pezzani, M. Social housing in the EU - decent, sustainable and affordable. URL: <https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/press-summaries/social-housing-eu-decent-sustainable-and-affordable>
 14. Pro osnovni zasady zhytlovoi polityky: Proiekt Zakonu Ukrainy. [On the Basic Principles of Housing Policy: Draft Law of Ukraine]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/ji12173a?an=2>
-